

NAROČNINA ZA JUGOSLAVIJO ČETRTLETNO DIN 15/CELOLETNO DIN 60/ZA INOZEMSTVO JE DODATI POŠTNO/OCIASI-PO CENIKU/POŠTNA PLAGA V COTOVINI TELEFON ŠTEV. 906.

ORJUNA

VREDNIŠTVO IN VPRAVA V VČITELJSKI TISKARNI/ROKOPIŠI SE NE VRAČAJO/ANONIMNI DOPISI SE NE PRIOBČV-TEJO/POŠTNA PLAGA V COTOVINI TELEFON ŠTEV. 906.

Razvitje prapora v Kranju.

Zopet je slavila Ideja jugoslovenskega nacionalizma svoj veliki praznik in triumfalno za vedno razvila svoj bojni prapor nad starim gnezdom ponosne naše Gorenjske. Z vsem, ki ne poznajo zanosa in člana orjunaške volje, nerazumljivo brzino, napreduje naš pokret, ki vedno bolj in bolj objema najširše plasti našega naroda. Kakor bi bruhale naše gore razsrjene radi izdajstva onih struparjev, ki že sedmo leto zavdajajo narodu, osvetniške orjunaške bataljone, tako se množijo in krepijo naše vrste. Iskra, ki je pred dobrimi tremi leti zagorela, je danes plamen žgoč in paleč tako, da je zajel ves naš narod od Egejskega morja pa do Gospe svete, kjer že njegovi žarki naznajo tužnemu Korotanu, da bodo i zanj prišli odrešenja dnevi. Seme, ki smo ga sejali v s krvjo blagoslovljene in tolikim trudom zorane brazde, daje danes prve predhodnike bogate žetve. Hoteli so nas kakor nekoč Krista farizeji uničiti že ob prvih početkih našega dela. V tej nameri pa so se prevarili vsi, ker je baš iz trpljenja in krvi vzrastla ona disciplinirana in vojaško organizirana Orjuna, kateri se danes divijo že celo njeni najhujši sovražniki. Vendar pa nas vsi ti uspehi niti zdaleka ne zadovoljujejo in v motnjo se oni, ki mislijo, da bo Orjuna za hip obstala na svojih potih! Orjuna gre dosledno in neizprosno svojo pot, ki jo je šele nastopila!

Bakljada in serenada.

Ves Kranj se je odel že v sobotnih popoldanskih urah in praznično odlo ter se tako okrašen z zastavami pripravil za sprejem orjunaške vojske. Na večer so pričeli prihajati že tudi prvi delegati iz Ljubljane in od drugih organizacij, ki so se udeležili bakljade in podokničke kumici sestri Zdenki Sirčevi. Med vzklikanjem in pozdravljanjem naroda ter igranjem vrle sokolske godbe iz Jesenic je korakala povorka preko Glavnega trga do stanovanja kumice, kjer je odigrala godba par lepih komadov. Za njo je ubrano zapel marljiv pevski odsek Narodne čitalnice v Kranju, nakar je mnogoštevilni narod in postrojena četa oduševljeno pozdravila požrtvovalno kumico sestro Zdenko Sirčevo. Po končani serenadi se je zopet povrnil spreved na čelu z godbo in krasno disciplinirano četo Kranjskega bataljona pred »Narodni dom«, kjer je bil razhod.

Koncert.

Po bakljadi se je vršil v dubkom polni veliki dvorani »Narodnega doma« koncert godbe Sokolskega društva na Jesenicah, ki je s svojim igranjem dokazala, da je ena naših najboljših podeželskih godb, tako, da zasluži njen kapelnik popolno priznanje. Pri koncertu je sodeloval tudi pevski odsek Narodne čitalnice, ki je kakor godba žel za svoja izvajanja burno odobravanje občinstva. Koncerta se je, kakor že preje omenjeno, udeležilo vse narodno prebivalstvo Kranja, na čelu s svojim županom g. Cirilom Pircem, kumico sestro Sirčevo in delegacije Oblastnega odbora Ljubljane.

Prihod gostov.

Že v prvih jutranjih urah se je pričela ponosna gorenjska prestolnica buditi ter se pripravljati za sprejem gostov iz Gorenjske strani in iz Ljubljane. Tako, da je bil ob prihodu vlakov poleg postrojenih orjunaških čet, nabito poln peron občinstva, ki je pozdravljalo prihajajoče Orjunaše, ki so se takoj sformirali v spreved in odšli v mogočni povorki, na čelu z godbo

in prapori pred »Narodni dom«. Tu je nato prečital postrojenim četam komandant ljubljanskega bataljonskega okrožja br. Slavko Švajger, kot pobočnik Oblastnega čelnika dnevno povelje.

Pohod na slavnostni prostor.

Po prečitanju dnevnega povelja je odkorakala impozantna povorka na čelu z izvidnico, godbo, 13 prapori, Oblastnim odborom, kombiniranim triglavsko-kranjskim bataljonom, ljubljanskim bataljonom in civilnimi četami na slavnostni prostor pred magistrat, kjer se je nabrala ogromna množica ljudstva, ki je pazno sledila vsem obredom razvitja. Pred tribuno pa se je med tem zbralo že tudi zastopstvo občinskega sveta Kranja, na čelu s svojim vrlim preizkušenim nacionalnim borcem

Županom br. Cirilom Pircem.

ki je kot prvi govornik stopil na tribuno in pozdravil goste sledeče: »Pozdravljeni bratje Orjunaši, ki ste prihili med nas, da z nami slovesno praznujete razvitje prapora naše mlade Orjune Kranj. Pozdravljeni imenom stare naše trdnjave Kranja, ki je vedno neomajno držal visoko prapor Jugoslovenstva, ki je videl samo v enotni Jugoslaviji ter v popolnem edinstvu Srbov Hrvatov in Slovencev spas nas vseh.

Pozdravljeni Vi bratje, ki Vas danes še doberšen del naroda ne pozna tako, kakor bi bilo želeli. Potek velike svetovne vojne in osvoboditev nas je našla nepriljubljen. Velik del naroda ni zamogel dovolj oceniti vrednosti svobode. Čut dolžnosti napram novi državi je bil skoro nepoznan. Namesto pozitivnega dela za to državo so pričeli Slovenci izticavati svojo domišljavost, Hrvatje pa svojo megalomanijo. Oproščeni spon tisočletne sužnosti pričenjajo brezglavi politiki propovedovati potrebo uvedbe federacij, avtonomij, verske diference. Vsi pa so nastopali tako, kakor da bi bili oni postavili temelje te države, ne pa hetakombe žrtev enaših najboljših.

Našli pa so se moške, ki so sklenili priti temu početju v okoliš in si naredili nalogo združiti v svojih vrstah vse one, ki resnično ljubijo to zemljo. Ustanovili so Orjuno, ki že danes s tolikim uspehom prekvaša jugoslovenski narod s svojo vsezmagojočo idejo. Naj ta ideja prave in resnične ljubezni čim preje prodrle v zadnjo našo vas, da bo i zadnji naš seljak pripravljen žrtvovati za dobro Nacije in države makar tudi svoje življenje.

Orjuna je prevzela težko nalogo. Z ozirom na vse njeno dosežanje delo, ki nam jamči i za uspehe v bodočnosti, verujemo, da leži baš v Orjuni in nacionalizmu edina rešitev Jugoslavije. V končno zmago te ideje pa ključem: Živela Nacija! Živela Jugoslavija! Živela Orjuna!

Globokozamišljeni govor je žel burno odobravanje vseh navzočih, nakar je pristopil k nerazvitemu praporu predsednik Oblastnega odbora

br. inž. Marko Kranjec

in nagovoril zbrani narod sledeče:

»Bratje in sestrel! Srčno pozdravljeni, ki ste prihili, da se z našo vrlo Orjuno Kranj poveselitate ob novi manifestaciji naše misli v ponosni prestolici divne Gorenjske. Pozdravljeni pa tudi Vi vsi, ki niste naši somišljeniki, ki pa ste prihili, da vidite kaj delamo. Ni še dolgo, odkar smo ustanovili Orjuno v Kranju in vendar vidimo danes že lep uspeh našega dela, ki pa še daleko ni dovršeno. Prapor, ki ga danes razvijamo, vibra na nacio-

nalnem otoku, kojega področje pa se mora razširiti tudi v periferijo na deželo! In baš Tvoja naloga Orjuna je, da zanesesh našo idejo v zadnje selo in da poveš narodu, da je vse laž, kar nam očitajo naši sovražniki.

Nacionalizem preveva danes ves svet in kruto se motijo vsi oni, ki vidijo v njem samo frazo. Saj je storil mogočne države, ki jim je baš nacionalizem življenjska energija.

Naš nacionalizem je pa tudi evangelij ljubezni in bratstva, ki nas bo povedel preko vseh sedanjih strankarskih in verskih nesoglasij do boljše bodočnosti.

Bratje in sestrel! Vsi ti stotisoči, ki so padali za našo svobodo, niso darovali svojih življenj samo za nas, nego tudi za tiste naše nesrečne brate, ki še danes ječe pod tujim jarmom. Tri poti vodijo iz divne Gorenjske preko Karavank. Na vseh treh stoji kot vedno čuječe zveste straže naše Orjune, ki samo čakajo hipa, ko bodo planile kakor orkan in ponesle svoje bojne prapore preko, na Zilo zeleno, Dravo deročo in Gospo sveto vso tužno. In oni tam preko dobro vedo, da je danes Orjuna edina, ki se še spominja svojih zaslužnih bratov in danes bolj kakor še kdaj doslej upirajo z vseh meja oči na nas, da pričnemo s svojim svetim poslanstvom preko Karavank in preko Snežnika. Vem pa, da bo baš pri tem pohodu med prvimi, ki bodo ponesle neodrešenim bratom Svobodo Orjuna Kranj, ki naj kot prvi pozdrav Jugoslavije zasadi ob Gospesveti za večne čase ta barjak.

Vodi pa naj Vas tudi ta prapor preko Snežnika do Soče in od tu v zmagoslavje naše domove, kjer bo tedaj zmagala v vsej Veliki Jugoslaviji naša Ideja.

Po teh besedah je med sviraanjem državne himne in rezkimi poveli naših oficirjev smelo zavilral naš sedemnajsti prapor ves oblit s solnčnimi žarki. Novo razviti prapor je nato izročil predsednik br. inž. Marko Kranjec predsedniku Orjune Kranj br. Joži Peharcu, s pozivom, da bo skrbel, da se bo

pod tem praporom razširjala naša misel. Brat Peharc je novi prapor sprejel ter ga nato predal s krasnim govorom, ki ga le žalibog vsled pomanjkanja prostora ne moremo priobčiti, ki pa je bil ena sama visoka pesem gigantskega napora vsega našega naroda, da za vsako ceno izvojuje svojo svobodo. Kulminiral pa je v besedah velikega Jugoslovena dr. Kreka: »V tej zemlji je en narod in en jezik.« kar bodo morali prej ali slej doumeti tudi vsi oni, ki še danes tavajo po meglenih teorijah raznih »političnih programov«. Po svojem govoru je predal krasno izdelani in bogato po načrtu prof. Kopača izvezeni prapor praporščaku, ki ga je prevzel s prisego zvestobe in zagotovilo, da ga hoče kot prvega ponesti na Gosposveto in na izvire Soče.

Sledila je najlepša slika pobratenja vseh starih in v boju preizkušenih praporov, ki so sprejeli med se najmlajšega brata, da v družbi z njimi dovrši veliko historično poslanstvo Orjune.

Po pobratenju je pristopila k praporu kumica sestra Zdenka Sirčeva in pripela nanj okusno in lepo izdelan trak s pozivom, da naj novi prapor na vseh svojih potih zmagovito klubuje vsem napadom nasprotnikov in da naj končno privede ves jugoslovenski narod do boljše bodočnosti.

Nato je zapel Čitalniški zbor Adamičev koral »Ti, ki si nas ustvaril...« nakar je sledil

defile.

ki je izpadel najboljše. Tisočglava množica je burno pozdravljala naše strumne četnike, ki so s svojim nastopom zadivili vse. Po kosilu je sledila v »Narodnem domu« izborna uspešna veselica, ki se je vršila v najlepšem redu in v pravem orjunaškem duhu.

Vsa prireditve razvitja je uspela kar najbolje in se mora na tem mestu pohvalno priznati vzorno funkcioniranje odbora in prireditvene sekcije Orjune Kranj za njih brezhibno poslovanje.

Contrabando (teosofico) sloveno.

Pod tem naslovom je priobčilo tržaško fašistovsko glasilo »Popolo di Trieste« članek, ki naj opravičuje postopanje fašistovske klike napram priznanemu učenjaku prof. dr. Vebri. Članek, oziroma pravilno službeni komunikacije preveva tak cinizem in zaničljiv ton, pisan je v tako nedostojnem žargonu, da se v njem zreali vsa dvatisočletna kultura laškega naroda.

Profesorja dr. Vebra, ki se je mudil na oddihu v našem zaslužnjem Primorju je povabila tržaška »Prosveta«, da bi predaval v dvorani »Modugno«. Tržaški prefekt je predavanje osebno dovolil. V Italiji so pa dve oblasti: nižja upravna in višja fašistovska. In višja fašistovska se je postavila na stališče, da je predavanje v jugoslovenskem jeziku v Trstu izzivanje in da se nikakor ne sme vršiti. Mase našega ljudstva, ki so prišle poslušati predavatelja, so se znašle pred fait accompli. Karabinierji in miličniki so zasedli vhode v dvorano in niso pustili nikogar notri. Protesti pri prefektu niso zalegli nič, ker se je prefekt izgovarjal, da ne more nič opraviti proti višji fašistovski sili. Mera nikakor še ni bila polna. V soboto je povabil policijski agent prof. dr. Vebra na kvesturo, češ, da se mora legitimirati. Na kvesturi so ga pa pridržali, zaprlj ga za par ur v vlažno, smrdljivo luknjo brez zraka, nato ga pa uklenili kakor največjega zločinca in ga z vozom odpeljali do magistrata, od magistrata do jezuitov je pa moral peš. In da bo sramota še večja, so ga dvakrat fotografirali

v profilu in v lice in mu vzeli odtise prstov. Čez dobro uro so ga, menda na intervencijo jugoslovenskega konzula izpustili, dobil je pa ukaz, da mora najdalje do 16. ure drugega dne odpotovati.

Ta nečuvven kulturne in politični škandal se je dogodil pred očmi tržaškega prefekta Koronija in tržaškega kvestorja, ki sta oba odlikovana z visokimi jugoslovenskimi redi, menda v priznanje njihovega potujočevalnega dela med našim življenjem in dela za kulturno zblizanje med jugoslovenskim in italijanskim narodom! V času, ko prireja italijanski generalni konzul v Ljubljani intimne večere, na katere vabi zastopnike naših centralnih oblasti in le-ti napijajo kulturnemu, gospodarskemu, političnemu in vojaškemu zblizanju obeh zaveznic, tirajo v fašistovski Italiji jugoslovenskega znanstvenika v zapore samo zato, ker je Jugosloven. A če bi se pri nas najzadnjemu laškemu konjskemu mešetarju skrivil je las na glavi, to bi bilo krika in vika po vseh laških časopisih, vpitja in kričanja o balkanskih razmerah, ki vladajo v barbarski Jugoslaviji, bi ne bilo ne konca ne kraja in ves svet bi se nad tem zgražal.

Radovedni smo, kaj misli v tem slučaju naša vlada ukreniti in je-li bo imela dovolj energije, da si bo upala v Rimu intervenirati. Spominjamo se pri tem dveh slučajev. Ko so tihotapci pri Uncu ubili laškega financarja, se je hitela naša vlada takoj opravičevati, a ko so laški financarji ubili dva naša obmejna stražnika in celo streljali na našo

preiskovalno komisijo, je ostalo vse mirno in se je celo afero potlačilo. In kot našo vlado poznamo, se tudi sedaj ne bo ojunčila. Medtem ko bi na primer Francija, če bi se kakemu francoskemu profesorju kaj takega pripetilo, naredila iz tega politično afero prve vrste, bo naša vlada zopet molčala in radi »zavezništva« z našo ljubo sosedo zadevo lepo mirno pogotnila.

Da se pa vrnemo k »Popolovim« izvajanjem. Članek postavlja tu štiri glavne točke, katere v celoti posnemamo in ki se glase:

1. Ako se niso pred vojno (torej pod Avstrijo) treple slovenske javne manifestacije, se ne morejo trpeti sedaj;

2. vsak čin slovenske manjšine, s katerim bi ta hotela hliniti obstoj slovenskega socialnega, duševnega in političnega življenja v Trstu, se mora smatrati za izzivanje;

3. duševno, umetnostno in znanstveno življenje v Trstu mora biti le tisto, ki je v skladu z zgodovino, naravo, značajem in jezikom, ki ga govori njegovo prebivalstvo, to je italijansko;

4. zato ne prevzema fašistovska stranka nikake odgovornosti za posledice, ki bi nastale, ako bi se s strani slovenskih agitatorjev, ki še živijo na naši zemlji, ponavljala taka izzivanja.

Z zakotnim lističem, kot je sedaj »Popolo di Trieste«, sicer ne bi polemizirali, vendar je v interesu našega življa v Primorju, da te nesramne insinacije primerno zavrnemo:

ad 1. Res je, da so bile naše javne manifestacije v Trstu tudi pred vojno zabranjene, to pa zato, ker je videla Avstrija v nas glavno zapreko germanskega prodiranja proti Adriji, v Italijanih je pa videla svoje milence i. ker so se borili proti Slovanom in 2. ker je bila Italija njena zaveznica. Večina laškega življa v Trstu je bila avstrijskantska, nazvana »leccapiatini« in je uživala vse ugodnosti gospodovalnega naroda. Mnogi izmed teh so danes najvnetejši pristaši fašizma. Leta 1915, pa je taista laška fakinaža, ki je zapalila naš Balkan, zažgala »Piccolovo« postopje.

ad 2. Obstoja jugoslovenskega socialnega, duševnega in političnega življenja v Trstu ni treba hliniti, ker so priča tega življenja naša društva, ki so sicer v svojem delovanju zelo ovirana, a vendar-le delujejo.

ad 3. Zgodovina Trsta nam priča, da je bilo le staro mesto v resnici laško, a tla kjer stoji novo mesto so bila popolnoma slovenska, kot je še sedaj vsa bližnja okolica. Značaj Tržačana je od ostalih Italijanov popolnoma različen, ker se v njem uveljavlja tudi slovenski značaj in je tudi jezik pomešan s slovenskimi besedami in se tudi danes, kljub vladajočemu pritisku in terorju čuje že vedno dosti jugoslovenske govornice po tržaških ulicah.

ad 4. Glede grožnje, da ne prevzame fašistovska stranka nikake odgovornosti, če bi se slična izzivanja nadaljevala, mu odgovarjamo, da bomo izvajali represalije in jim vračali milo za drago, zob za zob.

Glede samega naslova članka »slovenski (teozofični) contrabando« mu odgovarjamo, naj bo fašistovska vlada vesela, dokler se preko meje utihotaplja le jugoslovenska filozofija. Ko bomo pričeli utihotapljati kragnevaški brizganec, bodo fašistovski junaki že drugače govorili! Menda so si že na jasnem, da se Orjunaša ne da tako lahko aretirati, kot vseučiliškega profesorja. Tedaj pa junaki iz Caporetta in Črnosrajčniki pozor! Tedaj ne bo govoril vseučiliški profesor, govorila bo Orjuna in to na način, ki Vam je že malce poznan.

KARO-čevlji
Maribor, Koroška 19.

Druga redna oblastna skupščina mariborske oblasti.

Dne 19. t. m. ob 10. uri dopoldan se je vršila v mali dvorani Narodnega doma v Mariboru druga redna oblastna skupščina Mariborske oblasti s sledečim dnevnim redom: 1. Pozdrav in poročilo predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Poročilo sekcij. 5. Volitev novega odbora. 6. Razgovor in sklepanje o kongresu. 7. Slučajnosti.

Poročilo predsednika brata Radivoja Reharja.

Oblastni predsednik brat Radivoj Rehar je po pozdravu navzočih delegatov, orisal najprej razmere v katerih se je nahajala nova Mariborska oblast ob svoji ustanovitvi 7. septembra lanskega leta. Stanje takrat ni bilo najboljšo. Na novem teritoriju se je nahajalo sicer 20 organizacij in 3 v Medjimurju, ki so se na željo tamkajšnjih faktorjev tudi pridružile Mariboru in še 5 poverjeništev, toda nekateri teh organizacij niso delovale ravno vzorno. Bilo je treba radi tega lotiti se reorganiziranja. Člani I. O. O. so obiskali skoro vse M. O., nekateri tudi po večkrat, nekateri odbore je bilo treba razpustiti in zamenjati z drugimi. Reorganiziralo se je tako 9 organizacij, med katerimi delujejo sedaj nekateri vzorno, posebno M. O. Maribor in M. O. Celje.

Oblastni odbor je že takoj spočetka spoznal nujno potrebo izvežbanja agitatorjev in je v ta namen priredil v Mariboru dvodnevno politično-propagandni tečaj, ki je dobro uspel in se posledice tudi že kažejo. Tudi s shodi se je pričelo in so se vršili v Guštanju, Prevaljah, Slovenjgradcu in Smarju pri Jelšah. Predavanja so se prirejela večinoma o delu v sekcijah. Kot zaključek tega svojega propagandnega in organizatoričnega dela je O. O. priredil 22. marca t. l. zlet Orjun v Maribor. Rezultat tega dela je bila ustanovitev 6 novih organizacij in 26 poverjeništev, tako da šteje danes Mariborska oblast 58 organizacij in poverjeništev, več pa se jih še ustanavlja. Napredek v pičlem polletu je bil torej nad 100%. Pet poverjeništev se kmalu preosnuje v M. O. Razen tega pa je odbor ponel idejo Orjune tudi med neosvobodjene brate. Največji napredek je pokazala Orjuna v Medjimurju, za kar se ima zahvaliti v prvi vrsti agilnemu delovanju brata Wächtersbacha in v Savinjski dolini, kjer je celjska Propagandna sekcija pod vodstvom neumornega brata Pogačnika omogočila ustanovitev cele vrste poverjeništev. Razen tega so se organizirali tudi bataljoni četnikov. V svrhu izdajanja publikacij, časopisov itd. se je ustanovila tudi »Tiskovna založba osr. rez. z. z. o. z. v Mariboru«, ki bo v kratkem pričela z delom.

Odbor sam je z vztrajnostjo reševal vsa organizacijska in obča vprašanja na celi vrsti rednih in izrednih sej, na dveh sejah širšega O. U. O. in prisostvoval dvem sejama Glavnega odbora. Uredil je dalje tajništvo. V našem tisku, posebno v »Orjuni« se je vedno čutilo sodelovanje Maribora. K temu je mnogo pripomogla tiskovna sekcija pod vodstvom br. dr. Cafzura. Najtežje pa je bilo vprašanje financ. Navezani skoro izključno na prispevke od članarine in na malenkostne privatne zbirke, je bil O. O. vedno v denarnih stiskah in le res požrtvovalnemu in nesebičnemu delu odbornikov in drugih sodelavcev, ki so poleg časa žrtvovali tudi svoj privatni denar za delo, se je treba zahvaliti, da se je storilo to, kar se je storilo. Naši politični nasprotniki so delovali proti nam na vse načine, našega pohoda pa niso mogli zaustaviti in se je njihova ofenzivna sila zadnje čase močno skrhalo, tako da bo novi odbor lmel v tem oziru že lažje stališče. Temelj so postavljene, pot je naznačena, treba je le graditi dalje na tem temelju in hoditi dalje po tej poti, da bo tudi v Mariborski oblasti napočil dan zmage Orjune. Burno odobravanje je zaključilo predsednikova izvajanja.

Poročilo tajnika brata Miloša Vauhnikarja.

Naše stanje ob prevzetju oblasti je bilo sledeče: Prevzeli smo od Ljubljane 20 organizacij: Maribor, Sv. Lovrenc, Marenberg, Dravo-

grad, Šoštanj, Polzelo, Sv. Jurij ob Taboru, Celje, Rogatec, Konjice, Slov. Bistrica, Pragersko, Sv. Lenart, Sv. Trojica, Ptuj, Polenšak, Ormož, Sv. Botenik, Ljutomer in Mursko Soboto. Od Zagreba 3 M. O.: Čakovec, Mala Subotica in Podbrest. Reorganizirali smo jih 9: Maribor, Marenberg, Polzela, Celje, Ptuj, Ormož, Čakovec, Mala Subotica in Podbrest. Na novo smo jih ustanovili 6: Slovenjgradec, Smarje, Dolnja Lendava, Mursko Središče, Zebanec in Čelovec. Skupno imamo danes 29 M. O. Poverjeništev smo prevzeli od Ljubljane 5: Ruše, Poljčane, Jarenina, Slovenjgradec in Dolnja Lendava. Ustanovili jih 26: Ojstrica, Prevalje, Guštanj, Velenje, Rečica, Sv. Peter ob Savinjski dolini, Mozirje, Petrovče, Vojnik, Zabukovica, Dobrna, Vitanje, Zreče, Store, Sv. Jurij ob južni železnici, Sv. Marjeta na Dravskem polju, Sv. Urban pri Ptuj, Središče, Podčetrtek, Bogojna, Dobrovnik, Koprivnik, Stanjeveci, Veliki Dolenci, Vidonci in Oplotnica. Od teh se Poljčane, Zabukovica, Sv. Marjeta in Sv. Peter v Sav. dol. kmalu spremene v M. O. Skupno imamo danes 29 poverjeništev. Vseh organizacij in poverjeništev je 58. Napredovali smo za 30 organizacij in poverjeništev, torej več kot za 100%. Sej je imel odbor 33. O. U. O. dve seji, prvo 7. septembra 1924 in drugo 11. januarja 1925. Dpisov je odposlal 652 (z okrožnicami preko 2000), prejel pa jih je 826. Dne 7. in 8. novembra se je vršil politični tečaj, katerega se je udeležilo 49 delegatov; predavatelj je bilo 9. Odbor je prisostvoval dvema sejama Glavnega odbora, v Splitu po predsedniku bratu Rad. Reharju, v Ljubljani pa po predsedniku bratu Reharju in oblastnem četniku br. dr. Irgoliču. Zlet vseh Orjun oblast se je vršil 22. marca t. l.; istočasno se je razvil prapor M. O. Maribor, 3. maja razvil prapor še M. O. Celje, 10. maja pa M. O. Konjice. Odborniki so obiskali vse organizacije razen Sv. Jurja, Ljutomera in Polenšaka.

Dalje smo posegli krepko v občinske volitve v Mariboru, Celju in Ptuj in dopomogli zmagi bloka vseh narodnih strank proti Nemcem in nemčurjem. Ustanovili smo zadrugo »Tiskovna založba«. Organizirali naš pokret zunaj mej. Mnogo posla je bilo z intervencijami, katere smo izvedli večinoma z uspehom. Vodili smo borbo proti odjedanju zaslužka našim delavcem in uradnikom po inozemcih. Sredi leta je iz odbora izstopil iz privatnih vzrokov podpredsednik br. prof. Kenda, pozneje pa še brat dr. Pivko radi kandidature in izvolitve za poslanca. Kooptirali smo v odbor br. dr. Šnuderla. Kupili smo potrebščine za tajniško pisarno in jo opremili s pohištvo.

Priprave za kongres so v polnem teku, tako da upamo na lepo udeležbo. Posebno pridno delujejo organizacije: Maribor, Celje, Dravograd (prej), Konjice in Smarje. Ostale delujejo srednje, slabo pa: Polenšak, Sv. Jurij ob Taboru, Ormož (prej), Ljutomer in Rogatec. Najveselejši pojav je pa naše krasno napredovanje med brati v Medjimurju. Odbor je izkazal po svojih delegatih zadnjo čast trem v tej dobi umrlim narodnim delavcem v Mariboru: dr. Turnerju, dr. Rosini in dr. Medvedu (v znak počastitve njihovega spomina so se navzoči dvignili s sedežev). Dalje je odbor podelil 4 oblastna odlikovanja in potrdil 7 mestnih. Končno je treba omeniti še skupno sejo delegacij ljubljanskega in našega O. O. v Celju 28. decembra l. l. — Poročilo je bilo enoglasno odobreno.

Poročilo blagajnika Br. Z. Deleja.

Naglasil je uvodoma, da bo poročilo radi kratke poslovne dobe in ne velikega prometa kratko. Odbor se je moral boriti vedno z denarnimi težkocami, posebno še radi tega, ker organizacije niso vršile svoje dolžnosti. Treba bo v bodoče uvesti drugačen red, ker bo sicer delovanje v širšem obsegu, kot si ga želimo, nemogoče.

Dohodki O. O. od 7. septembra 1924 do 18. aprila 1925 so znašali: 29.981.53 Din, izdatki pa v istem času 27.941.10 Din, aprila ostaja v blagajni 2040.43 Din. Dolga ima O. O. 6685.85 Din, terjatev pri M.

O. pa 11.356.20 Din. Naloga novega odbora bo v prvi vrsti najti vir dohodkov za kritje stroškov, ki vedno bolj rastejo. Treba bo namestiti na vsak način administrativnega tajnika in to bo zopet znatno obremenilo blagajno. Po poročilu revizorjev, katero je podal br. Joško Marčan, je bil blagajniški referat soglasno odobren in podeljen blagajniku absolutorij.

Poročilo sekcij.

Prvi je podal poročilo načelnik Tiskovne sekcije br. dr. Cafzura. Tiskovna sekcija je izvedla organizacijo Tiskovnih sekcij po vsej oblasti, skrbela za dopise, članke in inserate v naših glasilih, v prvi vrsti v »Orjuni« in razštrila krog naročnikov. Drugi je poročal oblastni četnik br. dr. Irgolič. O. Č. O. je organiziral pet bataljonskih okrožij, uredil B. Č. O. in imenoval, oziroma potrdil komandante. Temelji so postavljeni, treba bo le še izpopolniti dosedanje s podrobim delom. Obe poročili sta bili soglasno in z odobravanjem sprejeti na znanje, na kar je bil vsemu odboru podeljen absolutorij.

Volitev novega odbora.

Po 5 minutni pavzi se je prešlo nato na volitev novega odbora. Izvoljeni so bili soglasno sledeči bratje: Izvršni oblastni odbor: Janko Arnuš, pos. ur.; dr. Krsto Cafzura, kemik; Zdravko Deleja, trg. poslovodja; dr. Fr. Irgolič, odvetnik; Radivoj Rehar, novinar; Miloš Vauhnik, odv. konc.; dr. M. Šnuderl, kazenski zagovornik. — O. U. O.: Ante Stroma, ur., Dravograd; Franjo Kavčič, učitelj, Slovenjgradec; Peter Rihtarič, živnozdravnik, Šoštanj; Božo Tripalo, geometer, Celje; Alojz Jerše, progovni mojster, Celje; Ivo Kenda, živnozdravnik, Slov. Konjice; Luka Brolih, profesor, Maribor; dr. M. Kovačič, profesor, Maribor; Josip Horvat, sod. kanc., Sv. Lenart; dr. B. Weigl,

zdravnik, Sv. Trojica; V. Vošnjak, trgovec, Ptuj; J. Zadavec, Središče; Ante Wächtersbach, uradnik, Čakovec; Janko Zorko, knjigovodja, Maribor. — Revizorji: J. Marčan, ravnatelj; L. Košan, prokurist; L. Doležal, knjigovodja, vsi v Mariboru.

Razgovor in sklepanje o kongresu.

Kot šesta točka dnevnega reda je prišlo na vrsto vprašanje kongresa. V debato je poseglo več navzočih in bilo sklenjenih več podrobnosti.

Slučajnosti.

Pri slučajnostih se je na predlog br. Tripala sklenilo uvesti protestno akcijo proti postopanju Italijanov z univ. profesorjem dr. Vebrom. Razen tega so bili stavljeni še razni drugi predlogi in storjeni sklepi. Ob 13. in pol je nato brat predsednik zaključil lepo uspešo oblastno skupščino. V imenu O. O. Ljubljana je skupščini prisostvoval in jo pozdravil brat Ivan Škerjanc.

Seja O. U. O.

Popoldne ob 15. uri se je vršila prva seja O. U. O., na kateri je bil prvotno enoglasno izvoljen za predsednika dosedajni predsednik brat Radivoj Rehar, ki pa radi privatnih vzrokov izvolitve ni sprejel. Odborniki so po upoštevanju navedenih vzrokov vzeli na znanje njegovo odločitev izvolitve in mu izrekli popolno zahvalo in zaupanje za dosedanje vodstvo. Nato je bil soglasno izvoljen za predsednika brat dr. Makso Šnuderl; za podpredsednika brat dr. Krsto Cafzura; za političnega tajnika brat Radivoj Rehar; za administrativnega tajnika brat Miloš Vauhnik; za blagajnika brat Zdravko Deleja; za odbornika brat dr. Fran Irgolič, ki je bil obenem znova potrjen kot oblastni četnik in Janko Arnuš. Na seji so se rešila tudi še razna druga tekoča vprašanja.

Poglavje o naših nacionalizacijah.

Deset let je minulo, odkar so se formirale prve jedinice jugoslovenskih dobrovoležcev. Vesel in žalosten jubilej! Nemo in s svetim spoštovanjem zre človek na ono brezmejno navdušenje, ki je takrat objelo liki mogočen plamen jugoslovenske omladine. Krepeke so stisnili v dotlej onemoglem srdcu skrčene pesti jugoslovenski idealisti in se v svetem zanosu vrgli v aktivno borbo za svobodo proti tujcu, ki nas je tlačil dolga stoletja. Zmage zaveznikov, pasivni odpor slovenskih narodov in aktivna borba jugoslovenskih nacionalistov so strli v prah gnilo Avstrijo. Iz razvalin so vstali dotlej zasluženi slovenski narodi k novemu svobodnemu državnemu življenju. Dosežen je bil veliki cilj in jugoslovenski nacionalisti so odložili orožje. Razbit je bil stari politični nestvor, umaknil se je tujec, toda zapustil nam je težko dedščino — staro suženjsko mentaliteto. Stoletja je bil Slovenec samo hlapec na lastni grudi; vedno je videl v Nemcu svojega gospodarja, ki mu je z bičem izbijal vsako sled človeške individualnosti. Črtomir, kmečki upori, reformacijska doba itd., so žalostni mejniki v naši zgodovini. Kaj čuda, da se naša inteligenca z redkimi izjemami ni znala živeti v novo svobodo in da se ni mogla otresti globoke nevere v sebe in vere v tujca. Težke sledove hlapčevske mentalitete srečavamo še danes na vsak korak. In zato je ta jubilej žalosten. Zastre se ti oko in mračna bol te objame, ko gledaš na ono svetlo, junaško dobo jugoslovenske misli, na silno vero, ki je gore premikala in jo primerjaš z današnjo dobo pigmejev — hlapcev brez vere in ponosa.

Osvobodili smo se le politično, moralno pa smo ostali isti sužnji. Bistvo moralne osvoboditve pa tiči v gospodarski osamosvojitvi. Naš človek, ki je med vojno sanjal o svobodni Jugoslaviji kot o daljni zarji, ki napoveduje vstajenje lepšega dne, se je vrnil po vojni domov in trdni veri, da je tudi zanj napočila doba lepšega življenja. Toda kratke so bile sanje. Kamorkoli je prišel prosit dela in kruha, povsod je sedel na vplivnem mestu sovražni tujec, ki ga je sprejel s trdo, tujo besedo. Borba za obstanek je prisilila našega človeka, da je uklonil tilnik in mrko molčal, ko

mu je srda prekipela duša. In nechte se je v nas porodilo vprašanje: Čemu smo se osvobodili, čemu so raztresene širni evropskih bojišče naše kosti, če nam v naši domovini reže kruh skopo in trdosrčno isti tujec, ki je bil poražen na bojišču?

Tuj kapital nas je tlačil in izsesal brutalno in odkrito pred vojno, tuj kapital leži še danes kot mra na nas; privzel je te krinko, da lažje vrši svoje nemoralno delo. V mnogih nacionaliziranih podjetjih vlada še vedno oholo in neomejeno Nemec. Znova se bije boj proti nemški gospodarski ekspanzivnosti in žalostno je, da naši merodajni činitelji ne shvačajo položaja, temveč s svojo popustljivostjo koristijo tujcu in škodujejo našim nacionalnim interesom.

Orjuna budno promatra nemško ekspanzivnost v naši industriji, ker ve, da je le gospodarsko svoboden narod v resnici svoboden. Orjuna ne bo dopustila, da se začeto delo našega osvobojenja ustavi, marveč hoče, da vzraste iz prelite mučeniške krvi jugoslovenskih nacionalistov silna, enotna, moralno prerajena in gospodarsko osvobodjena Nacija. Zato bomo nadaljevali z vso žilavostjo započeto podrobno borbo na gospodarskem polju proti tujemu elementu, neprestano opozarjajoč merodajne faktorje na konkretne slučaje in razkrinkavajuč slučaje nacionalne mlačnosti, pa naj pridejo odkoderkoli.

Kakor že parkrat, hočemo danes zopet posvetiti nekoliko pozornosti famoznim razmeram v papirnici v Vevčah. Podjetje je nacionalizirano, vendar še danes gospodari nemški element, dočim je slovenski živelj popolnoma pritisnjen k steni. Neomejeno vlada tam generalni ravnatelj Seller, steber nemštva, ponos uprave in vedna vzpodbuda tamkajšnjim Švabom. Prišel je — odkod neki? — iz Prusije, kjer so se naveličali njegovega strokovnjaštva, na Kranjsko, kjer so ga pa zato sprejeli s tem večjim spoštovanjem. Če bi bil prišel iz Kitajskega, bi bilo spoštovanje morda še večje! — V resnici zanimivo bi bilo enkrat vprašati enega takih gospodov, kaj si pravzaprav predstavljajo pod pojmom »nacionalizacije«.

Mož dela danes kar hoče; vse kar stori, dobro stori. Obdaja ga

svetel nimbus strokovnjaštva in zato je vse njegovo delovanje vzvišeno nad vsako kritiko, dasi bi bila zelo umesna. Globoko je prepričan, da je njegovo mnenje v vsaki stvari edino pravilno — saj je Prus — in da so ostali ljudje manj vredni. Zato pa temu primerno z njimi postopa. Načelno na pr. ne odzdravlja, čemur se sicer čudimo, ker vendarle ne dvomimo, da se še celo v Prusiji ljudje pozdravljajo. O taktu in siceršnih zunanjih formah občevanja pri njem z ozirom na absolutni nedostatek vsega tega sploh ne moremo govoriti, mislimo pa, da so vse te stvari neobhodno potrebne ali pa vsaj koristne za človeka, ki zastopa tako veliko podjetje kot tujec v naši zemlji. S svojim pruskim nastopom žal naše ljudi na vsak korak in je zato med njimi osovražen do skrajnosti. Stvar uprave je seveda, da presodi, v koliko pospešuje takšno napeto razmerje razvoj podjetja. Slovenščine ta gospod še ne zna, mogoče da mu je pretežka, najbrže pa se je niti noče pritučiti. Čemu neki? Saj ima krdelo slabo plačanih slovenskih hlapcev, ki mu prevajajo dopise iz raznih jezikov v švabščino, ki je zanj edini občevalni jezik. Zanj se tudi uvajajo v obratu — za interno porabo — razni dvojezični formulariji, ker mu je seveda preveč, da bi se naučil par desetih slovenskih izrazov. Za njegovim germanskim hrbtom se počutijo prav varne še drugi Švabi, ki zavzemajo razna vplivna mesta, ki tvorijo trdno germansko fronto in skušajo z uspehom vtihotapiti nove Švabe v obrat. Dasi so nekateri teh gospodov že 20—30 let v obratu, se jim ni zdelo vredno in potrebno niti preje, ko je bilo podjetje popolnoma švabsko, niti danes, ko je nacionalizirano se naučiti našega jezika. Prikrto sanjajo ti gospodje o povrnitvi nekdanjih lepih časov in konkretni dokazi za to so razne slike Habsburžanov in scen na švabskih dvorih, ki vise diskretno v njihovih privatnih stanovanjih. — Razumljivo je, da so vsi za podjetje nenaдомestljivi! Njihov šovinizem mora biti danes nekoliko, samo nekoliko previdnejši. Odraža se v identifikaciji našega življa z Albanci, v porogljivih izjavah, da se pač ne izplača učiti se slovensčine, še bolj pa v skritih intrigah, v katerih nastopajo kompaktno proti našim ljudem.

Povsem razumljivo je, da se v teh razmerah naše delavstvo in uradništvo niti najmanje ne zaveda in ne more zavedati, da je v službi domačega podjetja, ko mora z vsemi nadrejenimi faktorji občevali le v blaženi švabščini, in je brez znanja te službene kvalifikacije vsakega boljšega delavca nezadostna.

Da se povrnemo še k generalnemu ravnatelju. Ker je mož, kakor omenjeno, prepričan o svoji vrednosti za podjetje, zato uganja naravnost blazen luksuz na račun delavskih žuljev, dočim ga bolj srce za vsak težko prisluženi dinar, ki ga dobi slovenski delavec ali uradnik. Brez pretiravanja lahko rečemo, da stane mož tekem dveh let podjetje preko 750.000 Din, domači trpini pa žive z dostikrat mnogobrojno družino v takih luknjah, da lahko zavidajo Sellerjevo perutino za njene hleve. Za popravilo delavskih stanovanj je škoda vsake pare, ker je za slovenskega sužnja vsaka luknja predobra. Čudom se čudimo, da niti predsedstvo niti upravni svet, v katerem sede, kakor smo informirani, dobri narodnjaki, nista čutila dostajne potrebe, da prideta v neposreden stik z delavstvom in uradništvom ter se poučita o dejanskih razmerah.

Orjuna resno opozarja merodajne činitelje, da posvete pozornost tem v nacionalnem in socialnem oziru naravnost škandaloznim razmeram ter prično z energično remeduro, ker bi bili sicer prisiljeni, da iznesemo v javnost razne ne ljube in pikantne podrobnosti. Kajti Orjuna je bila in bo tudi v bodoče zaščitnica našega življa, kjerkoli ga tlačijo in ponižuje tujčeva petu, posebno pa tam, kjer naši poklicani faktorji no vrše svoje dolžnosti, če treba, tudi proti njim.

Za danes dovolj o Vevški papirnici! Pozorno bomo zasledovali razmere tudi v drugih podjetjih, kjer so prilike slične in upamo, da se bodo do časa, ko se povrnemo k svoji največji papirni industriji, razmere tudi tam izboljšale, tako da nam ne bo treba energičneje pečati se s to sramoto za nas vse.

DR. M. ŠNUDERL:

O priliki razbitja buršaskega slavja — javna beseda „Nemcem“ v Mariboru.

Dne 18. t. m. so slavili nemški kolovodje v Mariboru 25-letnico zveze nemških visokošolcev v Mariboru. To priliko je porabila Orjuna v Mariboru, da poda revanžo za prepričanje Sv. Savske in Masarykove proslave, ki so jo razbili visokošolci iz Jugoslavije v Gradcu. Trojica njih je vstopila po začetku sestanka v dvorano pri Halbwidelu, kjer naj bi se te veleniške orgije vršile, oblastni čelnik je v kratkem nagovoru povedal, da Orjuna sestanek zabranjuje radi razbitja Sv. Savske in Masarykove proslave v Gradcu, pozval navzoče, da se naj mirno odstranijo, ker se v tem slučaju ne bo nikomur storilo zalega. Če pa ne odidejo takoj, pa ne bo mogel odgovarjati za razburjenje članstva. Tisti, ki so koj odšli, so ostali nedotaknjeni. Ko pa se večina ni hotela odstraniti, so Orjunaši vstopili v dvorano. Ko so tu videli zbrane spet vse one, ki so leta in leta pred vojno trpinčili, zastrupljali in zaslužnjevali naš narod, in ki si sedaj še upajo s proslavo tistega društva, ki je bilo leglo gadov, pljuvati v obraz sedanjemu stanju v Mariboru, je v nekaterih članih zavrelo in so na kratko pobotali svoje račune z nekaterimi zagrizenci. Takoj pa se je oglašil klic čelnikov, pozivajoč k miru, disciplina članov se je takoj pokazala. Starejše Nemce so celo Orjunaši spremili in gnječe, da se jim ni storilo zalega. Eden Nemcev je dobil na lice nezadno prasko. V četverostopih so četniki odkorakali vzključajoč jugoslovenskemu Mariboru. Nesramnost Nemcev se je vnovič pokazala v tem, da so naročili rešilni avto, ki je seve prazen spet odinil. Na zahtevo Orjunašev se je lokal Halbwidela ta večer zaprl.

O priliki tega dogodka podajamo tole izjavo:

Dokler bo Orjuna delovala, ne bo dopustila nikakšnega političnega ali nacionalnega delovanja Nemcev v Sloveniji. Vsak tak poizkus

bo prepričala s silo svojih štatutarnih sredstev. In to zato:

1. Nemškega naroda v Sloveniji ni. Kar je Nemcev, so renegati (ala Orosi, Kupnik itd.), ostanki rodbin nemških uradnikov, ki jih je naseljevala Avstrija, in pa par gospodarsko močnih rodbin, ki so si pridobile premoženje z brezvestnim izkoriščevanjem naših gospodarskih prilik pod protekcijo Avstrije.

2. Prehudo so bicali naš narod do prevrata, omejevali vsako, nam celo po ustavi zajamčeno svobodo, da bi jim mi sedaj dovoljevali to, česar mi nismo smeli pri njih. Niso pozabljene graške ječe, ljubljanski grad, ruske žrtve.

3. Avstrijska republika ne daje našemu, tam avtohtonemu narodu na Koroškem najprimitivnejših pravic: šol! Požigali so nemški podivjanci domove naših ljudi, duhovnike za najsvetejšim pobljali, zasmejovali vse človeške in državljanske pravice Slovencev.

Neverjetno je za nemški Dickšadel, da ne morejo razumeti, da bivši vodje še najmanj smejo sedaj javno delovati. Kako dolgo bodo še gg. Orosi, Rupnik, Nasko, Glaser, Leonhart I. sl. s svojimi javnim izlaganjem natezavali in izzivali našo potrpežljivost?

In nesramna drznost je, ali pa pristna germanska neumnost, da si upa Verband der deutsch. Hochschüler slaviti sedaj svojo knajpo v Mariboru, ko je baš iz nje izšla generacija krvnikov našega naroda in zatiralcev, ki je idealno vodil vse delo nemškega mostu! Kako dolgo še hočete, da vam izbijamo iz glav pretoklost in ubijamo razumevanje sedanosti! Ali mar nečete razumeti?

Mi vam prepovedujemo politično in nacionalno nastopati! Če hočete živeti med nami, svobodno vam, ali stran iz poti pred polodom jugoslovenskega nacionalizma! In kdor tega ne razume, tega bo naučila razumevati Orjuna!

Nepotrebni in drzki tujci.

Od vseh strani, posebno iz vrst naših članov-delavcev, čujemo neprestane pritožbe kako razna industrijska podjetja še danes vzdržujejo na boljših mestih svojih obratov tujce, ki z drzkim obnašanjem in nesramnim zmerjanjem preganjajo posebno naše narodno zavedne delavce.

V goreči ljubezni do nam sovražnih tujcev in v zapostavljanju našega življa pa si menda hoče steči rekord zloglasna Kranjska industrijska družba, Razmere, ki vlada jo v tovarnah na Jesenicah, Dobravi in Javorniku, naravnost izizvajo našo nacionalno potrpežljivost in moramo jim odslej posvetiti največjo pažnjo. Na vseh boljših mestih se masle od naših žuljev tujci, večinoma zagrizeni nemškutarji iz Koroške, Takozvani neobhodno potrebni mojstri, »kontrolorji« in »šiltensrajbarji« kar tekmujejo med seboj v zapostavljanju in psovanju naših ljudi. Ze delavce-domačine, ki so odšli lansko leto v tužino v nadi, da si tam poiščejo boljšega kruha in se izognejo neznošnim šikanam na domači grudi, sedaj pa se vračajo zročarani in gladni v domovino, ni kruha pri teh ljudeh,

pač pa ga najde vsak pritepenec, ki je lomi blaženo nemščino.

Naše potrpežljivosti je konec. Svetujemo nujno upravnemu svetu Kranjske industrijske družbe, da v tem oziru napravi red in vendar že enkrat odpusti iz tovarn vse nadležne tujce, kakor predpisuje ministrska naredba, na njihova mesta pa nastavi domačine. V nasprotnem slučaju bo Orjuna prisiljena, da si malo pobližje ogleda razne Schtilerje, Strugerje, Knure itd., ki kot neobhodno potrebni ne delajo po tovarnah ničesar drugega, kakor preganjajo in psujejo naše zavedne delavce. Če svarilo ne bo pomagalo, bomo pač morali sami na orjunaški način napraviti red, tako da jo bodo takt in njim podobni pritepenec urnih krač pobrisali čez Karavanke, kamor jih žene srce, seveda če bodo sploh še mogli. Og. ravnateljem imenovanih tovarn pa svetujemo, naj vendar že enkrat sprevidijo, da žive in se rede v svobodni Jugoslaviji, da gledajo pri sprejemanju in nastavljanju delavcev v prvi vrsti na naše ljudi. Mi vodimo točen nacionalni register in vsak saldo, ki bi bil potreben, da se popravi krivica napram našim ljudem, boste plačali vi, gospodje!

Glas iz Korotana.

Slovenske pridige. — Slovensko uradništvo.

Med tem ko divjajo v Jugoslaviji morilni bratomorski politični boji, bje grana slovenskega plemena boj na življenje in smrt v sedežu nekdanje moči in slave Slovenstva. V času, ko izdajajo to borno peščico njegovih prejšnjih največjih prijatelji in se vlačugajo z najhujšimi sovražniki Jugoslavije, jim jemljejo taisti Nemci, katere veliki Slovenoborci in edini zaščitniki Slovenstva zagovarjajo, vse najprimitivnejše pravice, ki jih uživajo najbolj necivilizirani črnci v osrčju Afrike. V dobi ko brani prepotentne jugoslovenske Švabe in nemčurje pred odločnimi koraki vlade edinozveličavni »Slovenec« pod glavnim

uredništvom taistega g. dr. Smodeja, ki je še pred šestimi leti slovensko prisegal, da pojdejo le preko njegovega trupla »Volksverovci« na grebene Karavank, se umika vsled neznošnega pritiska Nemštva slovenski jezik v Korotanu iz zadnjega svojega pribežališča — iz cerkve. V krajih, kjer sploh ni naseljenih pravih Nemcev, razen par prišlekov advokatov, uradnikov in učiteljev, se je morala vsled zahteve Heimatsdienstlerjev odpraviti slovenska pridiga in nadomestiti z nemško! Tako, da danes že naši ljudje zastoj prosijo v skoro samoslovenskem št. Jakobu za slovenske pridige in da obupano ljudstvo ob-

puje celo nad tistim, ki je učil: »Poučujte v vseh jezikih vse narode!« In za vse to nimajo Slovenoborci, ki so tudi »edinozveličavna katoliška stranka«, niti besedice protesta; kakor tudi ne za teror, ki ga uganjajo nemškutarji nad koroškimi slovenskimi res zavednimi in narodnimi duhovniki, ki izpostavljajo svoje življenje radi svojega narodnega dela, kakor kaže slučaj gosp. Limpla.

Sicer pa je nelzbežno in gotovo dejstvo, da prav noben še tako zagrizen in navdušen Orjunaš ne sovraži tako Nemcev, kakor zadnji še tako indiferentni koroški Nemeč Slovenel! Naj navedemo v dokaz samo to, da zastoj iščemo v upravnih in državnih službah v republikli Avstriji uradnikov slovenske narodnosti, ker je prva zahteva te sicer tako skrahirane države, da je vsak njen še tako brezpomemben uradnik »strammdeutsch« in deutschgesinnt«. Kaj čaka potem vso ko-

roško slovensko mladino, ki študira danes deloma v Jugoslaviji, deloma pa v republikli Avstriji in ki se zaveda svojega jugoslovenskega porekla, to si lahko predstavljamo sami.

Namesto poštenega sodelovanja slonečega na mirnem in pravičnem medsebojnem sporazumu, vodijo koroški Nemci in slovenski odpadniki najzagrizenejšo in najbolj ogabno borbo proti vsemu kar je še danes slovenskega v Korotanu. Brezdvomno je, da imajo pri tem uspehe, ki pa so zaenkrat vsled neomajne volje in neupogljive zavesti našega zaslužjenega naroda v primeri s potrošenimi energijami še naravnost brezpomembni! Da pa bo ostalo pri tem tudi v bodočnosti, zato pa bo skrb vseh onih, ki pazno sledijo že danes počasnemu, a gotovemu pomikanju državne granice bodoče Velike Nemčije od Salzburga na jug, ki pa bo ostala na meji, do kjer je segala nekoč naših vodovonosnih moči!

„Socialist“ obsojen.

V času, ko je doseglo preganjanje naše organizacije po Davidovičevi vladi svoj višek, je privlekel na dan svoj top tudi stričko »Socialist« in izpustil v svet »strašno bombo z naslovom »Faktnov morilec«. V tem članku je bilo nagromadeno v naravnost ženjalni konfuziji toliko natolcevanj in obrekovanj, kolikor jih ni bil zmožen celo sicer tako v obrekovanju verzirani »Slovenec«. V inkriminiranem članku je kar mrgoleto podtikavani, namigavani in cvetki, kot na pr. Orjuna je drhal, ki je v Trbovljah označevala nacionalno misel s poboji, požigi in umori. Dalje, da je nato Orjuna zapravila in zapila ves Šlajpahov fond, ko pa je tega zmanjkalo, da je pričela delati ekspedicije na mejo in da je pri eni takih ekspedicij oropala laški avtomobil in vzela iz njega Lit 100.000. Ko je Oblastni odbor Orjune Ljubljana nato vsled teh nesramnih insinucij tiral poštenega odgovornega urednika »Socialista« pred sodišče, kjer bi imeli salonski socialisti več kakor dovolj prilike za svoje težke obdolžitve doprinesti tudi dokaze, so ti žalostno zlezli pod klopi ter se skrili za odgovornega urednika, ki je seveda izjavil, da

tega članka v »Socialistu« ni čital. Vsled tega je sodišče obsodilo odgovornega urednika »Socialista« na glavni razpravi dne 22. t. m. radi zanemarjanja uredniške pažnje na 200 Din kazni ali 4 dni zavora, povračilo kazensko - pravnih stroškov in plačila takse, izvršitve kazni in na objavo sodbe na prvi strani lista z razlogi vred z istimi črkami, čim bo sodba pravomočna.

S tem so prešli zaplotni obrekovalci pri »Socialistu« pošteno lekcijo, ki je pa vendar z ozirom na težke obdolžitve, katere so naprtli Orjuni, naravnost minimalna. Pokazala pa je ta razsodba kot že nebroj drugih, kako ogabnih in nepoštenih sredstev se poslužujejo vsi nasprotniki Orjune, ki si ne morejo priti do živoga z odkritim orožjem. Prepričani pa naj bodo, da bo vse blato s kojim so ometali čast Orjune, padalo nazaj na one, ki so ga uporabljali. Salonski socialistični pigmerci pa, ki se bore proti Orjuni samo s svojimi jeziki in lažnimi peresi, naj bodo uverjeni, da še dolgo ne bodo s svojimi napadi niti za hip škodovali Orjuni, ker stoji ta tako visoko nad njimi, da jo vsi njihovi izpadi niti izdaleka ne dosežejo.

Inž. G. GULIČ:

Razširjenje ljubljanske elektrarne.

V 17. številki »Orjuna« je izšel članek pod gornjim naslovom, ki kritizira občudovanje naših ljudi do vsega tujega. Nedelisko »Jutro« je prineslo nato repliko, v kateri trdi, da se je vseh pet slovenskih inženirjev — izvedencev — izreklo za sedanj način razširjenja parne centrale. Ker se je meni, kot bivšemu izvedencu s tem napravila krivica, sem prisiljen, dasiravno nerad, podati potom dnevnega časopisja javnosti historijat tega vprašanja. Prosim pa že na tem mestu gospoda ravnatelja Čiuhu, ki je bil kot ravnatelj mestne elektrarne ves čas najvnetejši pristaš koncepcije gospoda dvornega svetnika inž. Hochenegga, da informira javnost o tej zadevi. Na ta način se prepričajo krivice napram neprizadetim, na drugi strani se pa omejeje, da se polasti tega čisto tehniškega, odnosno narodno - gospodarskega problema naša strankarska politika. Pojasnila g. ravnatelja bi bila tudi za nadaljni razvoj tega vprašanja posebne važnosti, ker je po mojem mnenju edino njemu, kot ravnatelju elektrarne mogoče, da poda ekscerpt dose-danjih referatov.

Dne 1. aprila t. l. je izšel v gornji zadevi v tehniškem listu članek, katerega sva spisala s kolegom Turnškom z namenom, da priskočiva na pomoč vodstvu mestne elektrarne in mu pomagava dobiti ono rešitev tega precej zamotanega vprašanja, ki je iz narodno-gospodarskega, kakor tudi tehniškega stališča najboljša.

Medtem, ko je za tehnika predvsem merodajen rentabilitetni izračun, obratnozmognost in obratna sigurnost naprave, zahtevajo narodno-gospodarski momenti čim večjo samostojnost in neodvisnost od tužine. Le popolna svoboda omogoča izbero onega projekta, ki ustreza baš našim zahtevam ter pripravlja teren za bodočo velikopotezno

elektrifikacijo države. Storno mesto Ljubljana je predestinirano, da igra v tem pogledu odlično vlogo že z ozirom na sorazmerno bogastvo njenih vodnih sil, nadprodukcijo premoga in razvijajočo se industrijo.

Šel bi predaleč, ako bi hotel na tem mestu podrobneje razpravljati o tem vprašanju, katerega sva s kolegom Turnškom že reševala v strokovnem listu. Omenjam le, da je navedeni članek resume izvedniških mnenj, katere sva predložila dne 11. in 19. decembra 1924 ter 23. januarja 1925 gerentstvu mestne občine ljubljanske. Konstatirala sva tu, da je za enkrat zgraditev vodne centrale na Savi vsled malega priključka predraga. Nadalje sva bila proti priključku na omrežje Fala, ako ista ne zajamči mestu Ljubljana večji interesni okoliš, ki omogoča zgraditev lastne vodne naprave. Končno sva konstatirala, da so tudi ostale varijante, med katere spada predvsem postavitev cele vrste Diesel-motorjev predra-ge in tudi iz narodno-gospodarskega stališča nepriporočljive. Kot edina rešitev preostane nabava enega turbo-agregata z visokim pritiskom in 2000 KS delazmožnosti, ki bi služila skupno s sedanjo primerno modernizirano parno centralo kot kalorična rezerva za vodno napravo na Savi. Kritje maksimalnih obremenjenj v večernih urah naj bi pa preskrbela visokotlačna naprava v Završnici.

Dne 27. januarja 1925 se je vršil skupni sestanek pri ravnatelju mestne elektrarne ljubljanske. Navzoči so bili, razven ravnatelja g. Čiuhu kolegi: dr. Vidmar, Turnšek, Dietrich, Sonc in jaz. Po stvarni debati se je soglasno sklenilo, »da bi morala mestna občina z vso energijo forsirati najugodnejšo rešitev, to je nabavo parne turbine, če se Fala ne odloči izdatno izboljšati svoje ponudbe.« G. ravnatelj

Čiuhu je prosil, da se mu, ne glede na gornjo izjavo, koncedira nabava dveh Diesel-motorjev, ki se zamorejo postaviti do zime 1925, medtem ko bi postavitev turbo-agregata zahtevala daljšo dobo. Opozarjal je na dejstvo, da je mogoče le z nabavo Diesel-motorjev doseči še v zimi 1925. 100%no rezervo v strojih, ako ne upoštevamo akumulatorske baterije, katero hrani kot zadnjo rezervo. Nadalje je navedel, da ima odveč denarja, ter da se tudi sicer nabava Diesel-motorjev v enem letu izplača. Vsa moja pojasnila, da je nabava Diesel-motorjev, četudi le kot provizorij po mojem mnenju nepotrebna, ker ni uzuelna 100%na rezerva pri električnih centralah, ki razpolagajo z večjim številom enot, niso hasnila. Ravnotako sem mu brez uspeha dokazoval, da zadostuje sedanja centrala v vsakem slučaju do postavitve parne turbine, posebno če se zekonomizira sedanja parna centrala z uzidavo prepotrebni pregrevalcev in rešetk na podpih. Tudi nasvet, da si lahko pomaga Ljubljana začasno s priključkom na omrežje »Ektre«, ni našel odziva, zato sem bil tudi jaz po dolgi neplodni debati prisiljen, da koncediram g. ravnatelju zaželjena Diesel-motorja kot začasni provizorij, ako počne v smislu gornje izjave forsirati nabavo parne turbine. Pri tej priliki sem tudi omenil, da bodo po mojem mnenju Diesel-motorji za mestno elektrarno le nepotreben balast, ki ne pride vsled visokih obratnih stroškov za normalno obratovanje v poštev.

Pozneje sem zvedel, da skuša g. dvorni svetnik inž. Hocheneg na sejal, ki so se vršile v naši ne-navzočnosti, ne oziraje se na sklep skupnega sestanka, še nadalje pridržati koncepcijo postavitve cele serije Diesel-motorjev ter da name-rava spremeniti postopno ljubljansko elektrarno v nekako skladišče Diesel-motorjev Grazer - Waggon-Fabrik. Zato sva skupno s kolegom Turnškom na pristojnem mestu odločno nastopila proti taki elektrifikaciji in prosila, da se nama da prilika, da predloživa v skupni seji in navzočnosti g. dvornega svetnika inž. Hochenegga svoje pomis-leke.

Na seji, ki se je nato vršila dne 31. januarja t. l. v navzočnosti gerentstva mestne občine Ljubljana sem stavil izvedencu mestne elektrarne g. dvornemu svetniku sledeča tri vprašanja:

1. Ali zamore mestna elektrarna z Dieselovim pogonom računati na priključek veleindustrije mesta in okolice?
2. Ali zamore mestna elektrarna s postavitvijo Diesel-motorjev prepričati, da Fala ali kak druga centrala na lastno roko zgradi daljnovod v Ljubljano v svrhu priključka veleindustrije ljubljanske okolice, ne da bi nudila mestu z njeimimi par milijoni KW ur kake koncesije?

3. Ali je po mnenju g. dvornega svetnika iz gospodarskega stališča mogoče mestni občini, da si ta na podlagi lastnega konsuma brez priključka veleindustrije zgradi lastno večjo vodno napravo?

Pri tej priliki je podal g. dvorni svetnik inž. Hocheneg svoje glavno strokovno poročilo, in sicer v nasprotju z našimi običaji le ustmeno. V tem je na dolgo in široko razpravljaj o vrlih brzotekočih Diesel-motorjev, ki tvorijo notabene še novo, nepreizkušeno tipo Grazer-Waggon-Fabrik, ni pa mogel dati zadovoljivega odgovora na stavljen mu vprašanja. Izkazalo se je pri tej priliki, da ne pozna g. dvorni svetnik niti cen, niti kakovosti domačega premoga, ki pride pri pogonu parnih turbin v poštev. Ravno tako sem moral šele jaz na tej seji informirati 25-letnega svetoval-

ca mestne občine, da eksistira na Kranjskem Završnica, ki naj zadosti nalogi, katero prisloja svojim Diesel-motorjem.

Iz meni še danes nerazumljivih vzrokov je vendar zmagala koncepcija g. dvornega svetnika. Zato sva podala s kolegom Turnškom pismeno izjavo, v kateri opozarjamo na vse posledice, ki izvirajo iz nabave Diesel-motorjev in obenem odklanjajo vsako odgovornost take elektrifikacije. Iz istega razloga sva tudi priobčila članek v tehniškem listu. Gerentstvo mesta Ljubljane je vzelo to našo izjavo na znanje in nas ni več vabilo na poznejše odločilne sestanke, na katerih je funkcional kot izvedenec edinole g. dvorni svetnik inž. Hochenegg. Nabavili so se, kot je bilo pričakovati, brzo-tekoči Diesel-motorji Grazer-Wagon-Fabrik, pri katerih je omenjeni gospod upravni svetnik.

Trditve »Jutra«, da se je vseh pet slovenskih izvedencev soglasno izreklo za sedanj način razširjenja mestne elektrarne, je torej popolnoma v nasprotju z gori omenjeno izjavo, katero sem prečital na skupni seji z dne 31. januarja 1925.

Da je g. dvorni svetnik inženir Hochenegg že 25 let svetovalec mestne občine, je vprašanje zase, ki ga nočem danes na tem mestu načeti. Konstatiram le, da ima sedanja parna centrala skupni pregrevalec, ki je veliko premajhen in razven tega tako neekonomičen, da se že celo vrsto let z njim sploh ne obratuje. Mestna centrala je kupovala skoraj do leta 1925. trboveljski kosovec, katerega je v mestni elektrarni drobila na velikost cenejšega kockovca, odnosno orehovca. Koncem prejšnjega meseca so se celo delali izparilni poskusi s še dražjim angleškim premožem, mesto da bi se že zdavnaj preuredilo rešetke za kurjenje z neprimerno cenejšim domačim zdrobom, katerega imam v Sloveniji v izobilju. Interesantno je,

da se rabi čistilec za napajalno vodo, ki je baš pri tej tipi kotlov velike važnosti, v druge svrhe, isto-tako služi avtomatična kontrolna naprava za analizo zgorelih plinov že dolgo vrsto let le kot okrasak kotlovnice.

Cene toka so se v Ljubljani pogosto, in sicer večkrat brez tehtnega vzroka zvišale. Nimam nič proti povišanju cene toka, ki se rabi za razsvetljavo, odločno moram pa grajati vsako neutemeljeno zvišanje cene toka, ki služi za pogon motorjev. Posledice take tarifne politike niso izostale. V kolikor sem informiran, se je Spodnja in Zgornja Šiška vezala na vodno centralo v Tacnu do l. 1930. Ježica je na tem, da sledi vzgledu obeh Šišek, občina Vič pa ne more dospeti pri pogajanjih z mestno centralo na zelena njivo, in ni izključeno, da se ista vsled tega preorientira v škodo mesta. Končno naj omenim, da nameravajo Moste postaviti svojo lastno kalorično centralo, ki bo vsaj obrtništvu dobavljala prepotrebni tok po cenah, ki so v skladu z njegovim težkim današnjim položajem. Samoumevno si bo morala industrija z moderniziranjem lastnih naprav in na škodo bodočega razvika mestne elektrarne sama pomagati.

Končno omenjam, da je prineslo »Jutro« z dne 16. t. m. članek pod naslovom »Ljubljanska mestna elektrarna«, katerega je po mojem mnenju napisal kak tehnični analifab za neinformirano javnost. S tem člankom, ki ne omenja niti Fale, niti pare, niti drugih resnejših variant, izvzemši Medvod, se ne bom podrobneje bavil. Konstatiram le, da so se nabavili stroški za vodno napravo v Medvodah v tem članku približno podvojnili, kar spominja na podvojenje nabavnih stroškov variante parne turbine v uradnem poročilu, katerega je izdala mestna elektrarna začetkom leta 1924.

DR. FRANCE D.

Dobrodelnost — namenjena našim trpinom.

(G. velikemu županu v blagohotno upoštevanje.)

V času, ko so bolnišnice v Sloveniji prenapolnjene pacientov in pacijentk, ko se vrši mnogokrat prava borba za priprosto posteljo III. razreda in ko ni nade, da bi skoraj država zadostila v finančnem pogledu vsem onim silnim in nujnim zahtevam glede novih bolnic, v teh težkih dnevih pod nobenim pogojem ne smemo dovoljevati, da se stavljajo ovire za svoboden razmah in praktično udeleževanje vsaj onega zasebnega usmiljenja in dobrodelnosti, ki se še najde v sedanji dobi, ki lepemu delu nesebične pomoči trpečemu človeštvu ni preveč naklonjena.

Kaj se je zgodilo? Zgodilo se je to-le:

Še pred vojno sta dva dobra človeka, gospod in gospa Niedorfer iz Vrba pri Zalcu sklenila oporoko in prepustila vso svojo zemeljsko lastnino (kompleks obsega posestvo, žago, mlin, elektrarno), našim usmiljenim bratom, da jo posveto svojem človekoljubnemu namenu. Do smrti obeh bi upravljala posest še dosežanja lastnika oziroma naj bi se njima na event. željo zagotovilo primerno preživljanje do njih smrti. Gospod Niedorfer je med tem umrl, gospa — kakor čujemo — pa oddala sedaj lastnino za stalno v roke naslednikov.

Kdo so ti nasledniki? Naši usmiljeni bratje. V Kandiji pri Novem mestu imajo svojo bolnišnico in imajo tudi širok bolniški program za bodočnost. Oni so torej pravi nasledniki. Toda nastopile so go-

tove formalne poteškoče. Njihovo provincijalno predstojništvo je bilo do prevrata v Grazu, v nemških rokah. Takšno je tudi sedaj. Slovenski usmiljeni bratje pa od prevrata sem miso več podrejeni provincijalu v Grazu, temveč direktno svojemu generalu v Rimu. Ko sta gospod in gospa Niedorfer delala oporoko, sta seveda določila kot dediča juridično osebo, v tem slučaju provincijalno vodstvo v Grazu. Saj nista znala, da pride do velikega preobrata.

Situacija je sedaj takšna: Povsem jasno je, da bi morali prevzeti podarjeni kompleks naši usmiljeni bratje. Provincijalno predstojništvo v Grazu pa si lasti pravico posesti zase z ozirom na formalno besedilo testamenta.

Tako je podarjeno, delu usmiljenja namenjeno premoženje sedaj mrtvo, a naši bolniki po prenapoljenih bolnišnicah dostikrat zamašišče pomoči.

Kaj je treba storiti? Povsem točno smo informirani: Če država SHS poroče, da so in morajo biti lastniki podarjene ustanove naši domači bratje v Kandiji, potem je gordijski vozec presekani in zadeva je rešena. Vatikan bo takšen sklep naše države takoj akceptiral.

Apeliramo torej na g. velikoga župana, da to zadevo na nasvetovan umesten način takoj reši, oziroma takšno rešitev indirektno izvede. Eventuelne potrebne informacije preskrbi moja malenkost (naslov v uredništvu).

Naše kulturno edinstvo.

Naše kulturno edinstvo je realnost, koja neizogibno mora da dode. Naveštata nam je gibanje predratne nacionalističke omladine, koja ju je zapisala u svoj program, ne kao praznu frazu, nego kao istinu, koja je duboko osetila. Jer omladina je izrasla iz naroda te je u sebi nosila skrivene sve njegove težnje i sve njegove osećaje. I kad je u svoj program zapisala: kulturno edinstvo Jugoslovena, iz nje je govorila narodna duša. I premda je ideja kulturnog narodnog jedinstva bila već i pre izrečena, omladina ju je izrekla najjače i najodlučnije. To je

bio znak da je ideja saznala, da je nadošao njen dan, jer dok je reč omladine samo naveštanje kulturnog jedinstva, naša je literatura i sva umetnost zadnjih decenija početak ostvarenja njegova. Iako po vanjštni i na prvi pogled tako ne izgleda, naša je lepa knjiga novijeg vremena pisana u duhu stvarajuće se jugoslovenske kulture, a to isto izražava i naš umetnik Meštrović u svojim delima.

Sve su to rezultati činjenice, da je preduvet za jugoslovensku kulturu dan u prvom redu time što u narodnoj duševnosti postoje ele-

menti jedinstvene kulture i za to su sve naše dosadanje kulturne tvorbe, iako su se stvarale odelito, išle konvergentnim smerom. Drugi faktor, koji govori za naše kulturno edinstvo je ona životna snaga, otporna moć našega naroda radi koje su svi nasrtali imperijalizma tuđih kultura bili uzaludni te nisu mogli da unište temeljne kulturne faktore naše Nacije.

Prvi već spomenuti preduvet za stvaranje nove jugoslovenske kulture, t. j. njeni u narodnoj psihi sloveći elementi, postoje. Mišljenje našega naroda, njegovo gledanje na život i svet, njegovo osećanje i stremljenje ne postavlja među Jugoslovene nikakvih granica: Kralj Matijaž je brat Marka Kraljevića, Veli Jože je brat Petra Klepca. Lepa Vida nije samo slovenska, a Cankarovo »Pohušanje« nije samo slika doline šentflorjanske, nego ogledalo u kojem cela naša domovina može da vidi sebe i svoje grehe.

Tako iz svoje zemlje raste mlada kultura šticiena otpornom silom, koja je našoj rasi prirodna. Narodno je biol istiskivano svuda, a osobito na granicama usled tuđe sile i usled ekspanzije tuđih kultura. Kroz stoleća krvi i patnja prošlo je ne-taknuto bogastvo narodne duše čuvano od žilavosti jugoslovenske Nacije. I za to, uza sve to što nismo živeli skupno, nije među nama došlo do nepremostivog jaza. Rasli smo napose, ali svi iz iste zemlje, iz istog korena; razvijali smo se u jednom pravcu i kultura, koja je u našim pokrajinama tekom vremena nastajala, nije pretrgala niti što je vezu sa onim vremenima kad smo živeli kao jedan narod. Naše su se pokrajinske kulturne tvorbe tako stapale u jednu, lako su se mogle udamačiti u drugim našim pokrajinama. Tako je i hrvatska kultura samo sinteza onih kulturnih tekovina, što ih je pridobio s jedne strane Dubrovnik (o kojemu se je vodila besplodna borba dali je srpski

ili hrvatski), a s druge strane Dalmacija sa svojim čakavskim dijalektom te kajkavska Hrvatska — obe po govoru bliže Sloveniji, nego današnjem svom književnom jeziku.

Problem hrvatskog kulturnog jedinstva bio je daleko težji, nego je danas jugoslovenski problem, čijem smo konačnom rešenju blizu, jer to je stvar evolucije, koja se već vrši i koja će se uspešno zaključiti kroz malo decenija. Smer našoj kulturi je dana; ona sila što je vodi k jedinstvu je u nama samima; naše kulturno edinstvo je neizogibno, pa bilo to nekomu drago ili ne.

Greh prama Naciji i prama čovečanstvu bilo bi svako oviranje ovoga naravnog procesa, koji se je već toliko razvio, da se skoro nalazi u zaključnoj fazi. Jer nas ne sme i ne može da deli neznatna razlika u jeziku dok faktično ima većih razlika u pojedinim narečjima. Isto tako nas ne deli latinica i cirilica dok većina naroda ne znađe ni latinice ni cirilice. I sve to dok jednom i drugim slovima, jednim i drugim narečjem pišemo i govorimo onako kako jedna te ista jugoslovenska duša misli i oseća.

Pustiti moramo sve predrasude i nastojati, da se naša kulturna produkcija tako usmeri, da podiže sve što nam je zajedničko, sve što pospešuje naše kulturno edinstvo, a da otklanja sve što ga preči. Osobito mi akademičari-Orjunaši moramo raditi ozbiljno i sa svešću, da je danas nadošao važni dan u životu našega naroda — dan kada se već jasno opaža, da iz plemenskih i pokrajinskih težnja nastaje rezultanta, čiji je smer već jasno zarišan. Svesni moramo biti toga, da nužno mora da dode i da je u blizoj budućnosti dan, kad će pred čovečanstvo stupiti novi rod sa svežim silama, sa novom i svojom zdravom jugoslovenskom kulturom.

Kulturno ujedinjenje se vrši počasi, a tembolji gotovo.

Dopisi.

Škofja Loka. Da se pridružimo krepki falangi naših sobojevnic, hoće tudi tukajšnja organizacija v najbližnji bodočnosti razviti simbol naše ideje — svoj prapor. Težka je bila odločitev, ali orjunaška jekleno volja je končno odločila in tako stopamo nasproti temu pomembnemu dogodku. Odveč bi blo zatrjevati pomen naše tukajšnje postojanke; kajti dogodki preteklih dni dovolj jasno pričajo in govore. Naj vam pridejo v spomin samo besede našega nepozabnega Francéta, ki jih je govoril na tukajšnjem javnem shodu in vsakdo se bo brez oklevanja lahko odločil — ko ga pozovemo. Ta dan mora družiti v sebi vse, kar treba k manifestaciji naše ideje. Ne smemo videti naših omahljivcev in bojazljivcev, ampak vsakdo bodi cel mož. Tega dne vsi do poslednjega na plan. Vam bratje in sestre širom naše zemlje pa kliče-mo: »Do svidenja!« Toliko v prvo sporočilo, vse nadaljno pa pravčasno. Zdravo!

Iz Kranja. Iz lokalov hotela »Nova pošta« se večkrat čuje prav izvalno nemško popevanje v Kranju zaposlenih Korošcev. Lastnica hotela je s tem, po njeni izjavi, popolnoma zadovoljna. Nismo pa zadovoljni mi, ki vemo kakšnih dobrot so deležni zavedni koroški Slovenci v Avstriji. Upamo, da bo ta prvi in zadnji opomin pomagal. Nemško pojčim na »Novi pošti« damo, ako res ne morejo živeti brez svojih pevskih vaj, samo lahko nasvet, da naj jih gredo prirejat v blaženo Avstrijo. Orjuna Kranj.

Iz Most. Naša se je tudi v Mostah brezdomovinska propalica, ki je napisala vrlenu narodnjaku in obče spoštovanemu gostilničarju v Vodmatu, g. A. Prusniku, anonimem grozilen dopis, v kojem mu grozi s splošnim bojkotom, ker da se pri njem zbira Orjunska banda, ki baje snuje črne naklepe, kako bi pobesila ali pobila vse nasprotnike. Ta moralno propal podlež žali v svojem infamnem dopisu tudi sinove g. Prusnika z najostudnejšimi izrazi, ker so dobri nacionalisti! Sram je dostojnega človeka ponoviti te izbrane izraze, kojih se poslužuje nepodpisani imak — omenim naj le, da so izrazi — falot, cestna fakinaža, orjunska pretepaška banda — še najostudnejši izmed onih, s katerimi nas psuje. Naj ve ta laži-

naprednjak, ki ga že dobro poznamo, da se nam ne izogne, in da se na primernem kraju z njim še natančneje pogovorimo. Pozivamo pa tudi ostale nasprotnike, naj prenehajo z izzivanjem. — (sicer) ker hočemo mi ravno tako imeti mir, kakor ga dajemo mi drugim. Ako pa ne bodo prenehali, naj si posledice pripišejo sebi!

Prekurje. Dolgo smo čakali, večkrat opominjali naše oblasti, da nastopijo proti »Szabadságu«, glasilu zloglasnega madžarona Hartnerja v Murski Soboti. — Prešle so volitve, zopet imamo za seboj eno dobo zastrupljenja nevednega ljudstva po antidržavnih elementih, ki so imeli priliko v volilni dobi, da izrazijo, kar ne morejo drugače, da oblatijo, kar niso smeli v navzočnosti državnih oblasti. Kaj pomaga ves trud za konsolidacijo po našem uradništvu, če gotovi lopovi lahko udrihajo v listih po državi, kakorkoli se jim poljubi. Madžaron, ki je opljuval že vse, kar je našega, ki pri vsaki priliki pokaže svoje sovražstvo do jugoslovenstva, katerega bi morali vsi pošteni Jugosloveni prezirati, najde ravno obratno, med našimi vrstami ljudi, ki se mu naravnost vsiljujejo s svojim hlapčevstvom. Zaničevani — javno osramočeni klanjajo še vedno glave pred takimi hujskači. Ali se res ne morejo otresti taki ljudje avstrijskih manir, da pokažejo s ponosom, da so sinovi države, katero ne puste sramovati. Opozarjamo take ljudi v zadnje, sicer pridejo v naše glasilo popolno fotografirani.

Poljčane. Pri zadnjih skupščinskih volitvah je dobila pri nas Schauerjeva lista 52 glasov; v letu 1923, pa 45. Torej napredek sedem glasov. Je to značilen pojav mentalitete tukajšnjega Nemštva. Dokazalo je to umetno narejeno nemštvo, da se še ni sprijaznilo z našo državno idejo, ker je oddalo glasove stranki, ki stremi za tem, da napravi čim večjo zmešnjavo v državi, ker se dobro zaveda, da kot stranka lahko v državi živi šele samo od neurejenih razmer. Lahko povdarimo, da je bila Schauerjeva lista protidržavna, in so jo tukajšnji »Nemci« volili edino le za to, ker sami kot protidržavni elementi ne morejo voliti druge liste. Mi jemljemo na znanje, da je nekaterim tukajšnjim trgovcem, gostilničarjem

in drugim obrtnikom — ki sicer trdijo, da se ne vtikajo v politiko, vendar jim žilica ne da miru, da ne bi za nemštvo agitirali na tihem — več nemški šovinizem, kakor urejene razmere v državi. Po njihovem ravnanju bomo i mi uredili naše stopanje. Skrbeli bomo, da bodo prišli na isto gospodarsko »višino« kakor drugi tukajšnji nemškonacionalni voditelji, ki propadajo, odkar manjka podpore Šudmarke.

Da dosežemo to, je potreba, da se 1. ogibljemo gostilen in trgovin, katerih lastniki so volili nemški; 2. vseh gostiln, kjer se zbira tukajšnja nemška sodrka, tako da pošteni nacionalisti ni varen pred insulti; 3. da ustanovimo mestno organizacijo Orjune, ki bo izvajala do pičice nacionalističen program ter širila med ljudstvom prosveto in narodno misel. Otrresimo se malodušnosti in lenobe, stopimo na plan ter operimo sramoto 8. febru- arja.

Jesenice. Na žalost se mora konstatirati o naših naprednih družtvih, da se njihovi voditelji, oziroma odborniki premalo, bolje rečeno prav nič ne brigajo za svoje člane. Klerikalni mojstri, švabski uradniki in direktorji unganjajo danes orgije nasilja nad njihovimi podrejenimi političnimi nasprotniki v tovarni pod vlado tkzv. nacionalnega bloka bolj kot kedaj popreje.

To početje je vsega obsojanja vredno že iz tega razloga, ker jemlje našim vrlim delavcem v nacionalnih društvih ves ugled in pobija vsak rešpekt, ki si ga je sedaj priborila napredna in nacionalna ideja med masami naših državljanov in tujih privrancenecv.

Ker se nihče ne gane radi početja klerikalnega tovarn. mojstra Strugarja in njegovega nemškega direktorja Schüllerja, moramo spre-govoriti mi par besed v zaščito člana jeseniškega Sokola in opozoriti imenovana gospoda, da nemudoma začneta z naprednim in nacionalnim delavstvom bolj korektno in enakopravno postopati kot dosedaj.

Ker je g. Strugar več ali manj »begriffstüzig«, mu priporočamo, da si da raztolmačiti gornje po njegovem direktorju Schüllerju, a slednji, ker mu je »Amtssprache unbekannt«, naj si da razložiti te vrste po »Christlich sozialen« g. Merlitschu, kateri slednji kot bivši deutschgesinnter svobodomišlec pač razume, kaj pomeni enakopravnost. Gospod Merlisch, ki zna tako izvrstno ocenjevati njegove politične nasprotnice kolege z izrazi: »zu viel politisch«, bo že iztuhlat, kaj pomeni naš poziv, tudi se bo g. Merlitsch zavedal, oziroma ga opozarjamo, da naj v prihodnje opusti neslane šale z njegovim »zu viel politischen christlich sozialen« obnašanjem po gostilnah, kjer se kot farizej trka na prsa in kriči: »ich bin christlich sozial« — in vprašan za službeno delovanje njegovih kolegov v tovarniških obratih iste opravlja »zu viel politisch«.

imamo tukaj še celo vrsto enakih nesocialnih krivic, ki jih unganjajo razni privrancenec pod zaščito »christlich sozialer kultur« in ob vednosti zaupnikov vladne stranke nad nacionalisti. Na kratko omenimo samo še slučaj oddaje stanovanj po raznih obratvodjih, ki upoštevajo izključno le importirane švabske familije ter nekaj fanatičnih klerikalnih podrepanikov; dočim nacionalni delavec sploh nima »Ansprucht« na kakšno stanovanje.

Toliko za prvi pot. Sledilo pa bo še dokaj iz našega kraja.

Iz Celja. Slučaj me je zanesel v Celje, kjer sem nehotе zašel v gostilno Zumer na Glavnem trgu. Za mizo so sedeli možakarji: gostilničar sam, kmet, izvošček, revirni nadzornik Stupar in prekajevalec Zany. Sedeli so pri litru vina in pridno napijali, pa seveda samo v blaženi nemščini. Izgovor, da Zany slovensčine ne zna, ne držl, saj se ga večkrat sliši na ulici v pogovoru s kmeti, pa vendar govori še precej dobro slovensčino. Pri trkanju s kozarci je rekel Zany: »Zivio«, g. revirni nadzornik policije pa seveda samo »Prosit«. In je razlagal, kako je bilo pri cesarski gardi na Dunaju in se hvalil »und haben Leute zum Herrn Feldwebel geschickt — zum Stupar«. In v tem tonu je šel pogovor dalje. Mene je bilo tega moža v uniformi sram, plačal sem in odšel. Ne rečem, da ne bi smel Slovenec govoriti nemščine, ampak govori naj jo samo ta krat, ko je to res potrebno. Sicer

Književnost.

Ivan Matičič: »V robstvu«, roman tuče in boli. Založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani 1925. Strani 255, 8°. Cena trdo vezani knjigi 46 Din.

Pisatelj epopeje trpljenja našega človeka v svetovni vojni je napisal sedaj roman, ki je najsi nekoliko zamegljen, nadaljevanje zadnjega poglavja njegove knjige »Na krvavih poljanah«. Glavna zamisel tega njegovega dela je nadčloveška bor-

ba zatiranih in zasuznjenih proti onim, ki jih ubijajo in uničujejo njih imovino v imenu kulture in napredka. Saj je vsa knjiga en sam krik groze in tegobe prepolnih src, ki se jim hoče po dolgih in strašnih dnevih suženjstva svobode. Le žalbog,

da pa ni v njej izražen dovolj jako oni odporni duh, ki je zmožen na največje žrtve in kateri edini bo rešil narod ob Mrtvi reki suženjstva. Kajti z dobroto in potrpljenjem ne bomo nikdar ugnali Latinov, nego

samo s sredstvi, ki jih sami uporabljajo.

A. V.
Mr. G. Glavačič: Oslobodjenje, patriotsko-operna slika v 2 dejanjih. Založil pisatelj, Strani 16. Cena brošurici 5 Din. Naroča se pri Mestni Orlni Krčula.

PODPISANA TVRDKA PRIPOROČA:

SADNE SOKE:

malinovec, citronado in sadni grog (punč).

AROME ZA NEALKOHOLNE PIJAČE:

limonova, jabolčna, jagodova, malinova, mandljeva, marelična, nektar, oranžna, rožna, mešane arome (tutti frutti), Vanile, Waldmeister.

ESENCE ZA ALKOHOLNE PIJAČE:

Rum-esence različne vrste, konjak, hrušov, češnjev, kava, kumnova, oranžna, pelinkovac sadjev, tropinov, brinjev, drožni itd.

SADNE ETERE

v raznih koncentracijah.

NAVODILA NA ZAHTEVO NA RAZPOLAGO.

SREČKO POTNIK IN DRUG

parna destilacija esenc itd. LJUBLJANA, Metelkova ul. 13.

ING. DUKIČ IN DRUG
GRADBENO PODJETJE

LJUBLJANA
BOHORIČEVA ULICA 24

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

je najmoderneje urejena ter izvršuje vsa tiskariška dela od najpreprostejšega do najmodernejšega.

Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. — Ilustrirane knjige v eno-ali večbarvnem tisku. — Brošure in knjige, v malih in tudi največjih nakladah. — Časopise, revije in mladinske liste.

Okusna oprema ilustriranih katalogov, cenikov in reklamnih listov.

Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne šole in srednje šole.
RISANKE, DNEVNIKI IN BELEŽNICE.

JOSIP ROSENBERG

MARIBOR, Slovenska ul. 1

Umetni mlin, trgovina zemaljskih proizvoda i brašna.

Menjalnica žita u mlinu

Jezdarska ulica šte. 1.

Vošeni papir za vse raznoševalne aparate.
THE REX CO., Ljubljana.

SVOJI K SVOJIM!

Dvokolesa, mali pomožni motorčki, živalni stroji, otroški vozički, pneumatica, i. dr. se dobe najceneje v tvornici

TRIBUNA F. B. L.

LJUBLJANA, Karlovska cesta 4.

STROJI
za obdelovanje lesa.
ZVONOVI.
TURBINE.

Transmisije in železne konstrukcije.
Železo- in kovinlvarne. Ognjegasne potrebščine. — Sesalke. — Armature.

Strojne tovarne in livarne
d. d., Ljubljana, Dunajska cesta 85.

RADIO aparati. **RADIO** materijal.

Ta aparat stane 750 Din.
Sprejem vseh evropskih postaj zasiguran.
Elektromaterijal, motorji, svetiljke.

PO CENI! **ELEKTRO-COMPAGNY** PO CENI!
d. z. o. z.
Ljubljana, Sv. Petra cesta 25.

Restavracija
Ljubljanski dvor

najmodernejša urejena in oskrbovana. Izborna kuhinja. Najboljša domača in inozemska vina.
Pristni teran.
Vsak dan morske ribe.

Parna pekarna
Jean Schrey nasl.
JAKOB KAVČIČ
LJUBLJANA

naznanja, da ima dnevno večkrat sveže in priznane najboljše pecivo.
Telefon šte. 158.

Jadranska zavarovalna družba

Tel. št. 937. ustanovljena 1. 1838. (Riunione). Tel. št. 937.

Generalni zastop za Slovenijo:

LJUBLJANA, Beethovnova ul. 4 (v lastni palači).

Direkcija za Jugoslavijo:

ZAGREB, Hatzova ulica šte. 10 (v lastni palači).

Akcijski kapital Lit. 100,000.000⁻⁻⁻

Rezervni kapital Lit. 300,000.000⁻⁻⁻

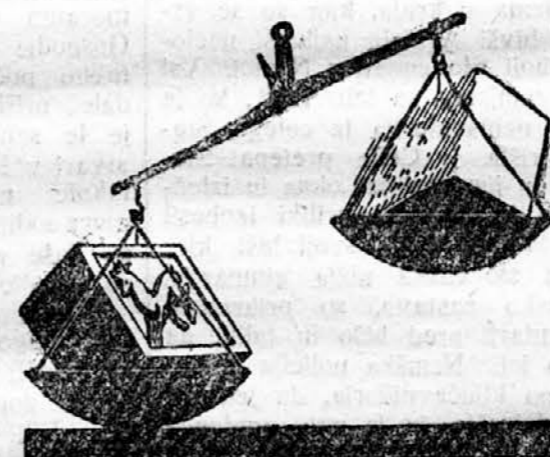
SKLEPA

Zavarovanja zoper požar — zavarovanja zoper vlom — zavarovanja proti razpoki stekla — zavarovanja zvonov — zavarovanja transportov — zavarovanja strojev proti razpoki — šomaž zavarovanja — zavarovanja zoper točo — življenska zavarovanja, in sicer: dosmrtna zavarovanja — zavarovanja na doživetje — zavarovanja starostne rente — posamezna nezgodna zavarovanja — nezgodna zavarovanja otrok — jamstvena zavarovanja.

Podružnice v Jugoslaviji:

Beograd, Bečkerek, Novi Sad, Sarajevo, Subotica, Split, Sušak, Ljubljana, Osijek.

Glavna zastopstva v vseh večjih krajih Jugoslavije.
Pojasnila in proračuni se dobe brezplačno pri vseh podružnicah.

MILO, GAZELA, ODTEHTA

PO SVOJI IZBORNI KAKOVOSTI

vse manjvredne, cenejše izdelke.
Dobite ga v vsaki trgovini!

Belokranjski dan.**VELIKO TOMBOLO**

priredi Belokranjska podružnica S. P. D. dne 3. maja 1925 na Kongresnem trgu v Ljubljani za zgradbo planinskega doma na Mirni gori v Belokrajinu.

DOBITKI:

I. 6 tombol:	1. Spalnica iz orehovega lesa . . .	9000 Din
	2. Pisalni stroj	5000 Din
	3. Moško kolo	3000 Din
	4. Šivalni stroj	4000 Din
	5. Knjižnica, zaslopana po vseh modernih priložih	1500 Din
	6. Kuhinjska oprema	1500 Din

II. 50 kvaternov } obsegajočih zelo potrebne reči, kakor: vreča
III. 50 šinkvinov } moka, zabor sladkorja, dežni plašči i. t. d.

Dobitki so razstavljeni pri gosp. Ivanu Čeretu na Dunajski cesti.

Pred tombolo obhod belokranjskih svatov v pristnih narodnih nošah z godbo in dobitki po mestu.

Kupujte srečke! **ODBOR.**